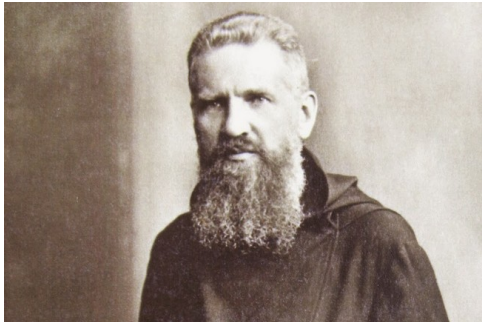

Роман Ковівчак

Характерною рисою митрополита Андрея Шептицького була вельми велика любов до рідного народу й Церкви. Він дбав про розвиток всього українського. З-посеред багатьох діл Митрополита варто звернути увагу на його бажання оновити монаше життя на українських теренах. Це, на думку Кир Андрея, мало б оживити східнослов'янську духовність, яка є притаманною українцям. Тому митрополит узявся за відбудову монашого життя.

Кир Андрей, досліджуючи українське монашество, помітив, що в Київській Русі воно було великою силою, бо майже в кожному місті був монастир. Це свідчить про велику любов і повагу до монахів. Чернечі осідки були оплотом віри, побожності та просвіти Божого люду. Андрей Шептицький вважав, що прихильність народу до монахів могла б допомогти розвитку УГКЦ. Митрополит ставив перед монашеством декілька завдань. Передусім вони мають утілювати у своє життя Євангеліє Христа за допомогою молитви та дотримання заповідей Божих. Митрополит вважав, що ченці можуть відіграти важливу роль у відновленні східного духу в УГКЦ через любов до рідного візантійського обряду. Водночас Кир Андрей убачав в українському монашестві ланку для взаємозв'язків між східним та західним християнством.

Митрополит Андрей Шептицький мав своє бачення щодо оновлення монашества. Маючи на меті відновити східний тип монашества, за приклад він брав східні устава Теодора Студита та Василя Великого. Тому вирішив, що на теренах України слід було відновити «первинне монашество», тобто істинно східне. Проявом відродження східного чернецтва в УГКЦ було заснування монастиря за уставом Святого Теодора Студита. Монахи цієї реформи стали відомі, як «студити». Коли митрополит відновлював традицію студитського чернецтва, то черпав не зі спадщини рідної київської східнохристиянської традиції. Для плідного служіння монахів Кир Андрей спорудив біля собору Юра бібліотеку, звану Студіон. Це була доволі велика бібліотека – близько 10000 книг. Книги в бібліотеку закупив він сам. Також Андрей Шептицький заснував училище для дяків,

призначене для студитів.

Андрей Шептицький створив Устав для монахів, але попри це також давав певні настанови для монахів. Митрополит заохочував до щоденного читання Святого Письма, бо це допоможе краще й вірніше служити Богові. Також Митрополит підкреслював важливість читання святоотцівських творів, бо вони містять у собі безцінний досвід святців Церкви. До цих настанов Андрей Шептицький ще додає настанову про молитву. Він вважав, що для монаха немає важливішої справи, аніж молитва. Молитва є дорогою до виконання заповідей любові до Бога й ближнього.

Митрополит підкреслював, що монахи мають плекати східні богослужіння, наспіви, спосіб життя і водночас усувати всі нововведення, які не були притаманні нашій церковній традиції. Також він настановляв, щоб не переймали правил чи традицій із латинських чинів чи конгрегацій та щоб не занедбували свою ідентичність. Чернецтво в Галичині втратило східне забарвлення, а тому не змогло б оживити справді східну духовність серед народу. Відродження східного характеру чернецтва мало розпочати рух до осхіднення цілої Церкви, а відтак до відродження східних ментальності й духовності в Українській Католицькій Церкві. Чин студитів у Галичині був заснований на переконанні, що християнські традиції – східна і західна, доповнюють одна одну. Саме тому Андрей Шептицький закликав до толерантності, яка стосувалася питання ментальної та культурної відмінності. Відтак Студитський монастир отримав ще одну місію – бути школою толерантності.

Була ще одна подія, яка вплинула на діяльність Митрополита. Він, будучи ув'язненим російським режимом у православному Спасо-Євфиміївському монастирі в Суздалі, мав можливість познайомитися з тамтешніми ченцями. Він підкреслив, що східні християни мають велику пошану до монахів. І це, на думку Кир Андрея, могло допомогти об'єднати Церкву. Тому Митрополит хотів, щоб студити брали участь в екуменічній праці. У планах Владика не було просто посилати монахів на вертати православних. Кир Андрей убачав їхню місію в тому, щоб східні з'єднані ченці були найревнішими охоронцями східного християнства та культури. Адже монастирі могли зберегти давні монаші та літургійні цінності. Студити про це говорять так: «Нашим ближчим завданням є побожним і жертвенним життям допомагати Ісусові спасти нашу братію, що, так, як і ми, належить до Східної Церкви, але, на жаль, до тої її частини, яка відірвана від єдності Христової, від "одного стада"».

У вступі до "Типику" студійського монастиря можемо прочитати такі слова: "Як монахи восточні (студити мають) заховувати всі монаші передання Сходу... Чим старіші святі

передання Сходу, тим більше в'яжуть восточних із католицькою Церквою і тим вірніше повинні бути нами захovanі... Тому ж, що в наших часах на Сході дуже много овец, котрі не з тої вівчарні, а яких треба привести, щоби був один пастир і одно стадо, - всі праці будуть звернені до діла злуки нез'єдинених восточних із святою Римською столицею. Нехай буде метою братів усіма своїми трудами Унію сю підготовити або осягнути, не стаючи рівночасно горячо о се Бога просити, в усіх молитвах, жертвах і наміреннях".

Варто зазначити, що ідея єднання православного Сходу та католицького Заходу Владика Андрей виношував усе життя. Передусім він дбав про українців. Отець Петро Хомин, аналізуючи діяльність Митрополита Андрея, записує у своїй книзі такі слова: «Або ми є великі й незалежні, з власним духовним обличчям у найважнійшій ділянці нашої духовності – релігійній, або тільки йдемо у хвості наших сусідів, Сходу і Заходу. Або ми визначаємось своїм релігійним світоглядом і своєю церковною ідеологією, або лиш оглядаємось й орієнтуємось то на одних, то на других». Своїм життям і діяльністю Кир Андрей довів, що Унія – це не «зрада», а повернення до своєї історичної традиції.

Митрополит старався теж привернути увагу монахів західних чинів для справи з'єднання. Багатьох із них запросили для праці на східних теренах Європи, проте прижилася на наших землях лише східна вітка редемптористів Чину Найсвятішого Ізбавителя. Митрополит щедро дарував будинки та землю для їх осідків. Вони зі свого боку відкрили малу семінарію для українських юнаків, котрі, отримавши добру освіту, могли вступити в монастир. У своїй діяльності редемптористи робили все для оживлення духовного життя в УГКЦ, а також трудилися над відновленням церковної єдності між Сходом і Заходом. В одному з листів натрапляємо на такі слова: «Працюючи для спасіння українців, у цей же час працюватиметься для піднесення Української Церкви... Влиття нової та щедрої крові в цю частину Східної Церкви повинно мати з часом значний вплив, і коли люди Сходу побачать, що можуть підлягати Папі та належати до добре організованої та процвітаючої Східної Церкви, значно зросте їхня прихильність, яка приведе поважних людей спочатку до зближення, а згодом до об'єднання із вселенською Церквою». Редемптористи в Україні послужили також нашому українському народові в діаспорі. Там бракувало місіонерів і надія була лише на покликання з рідної землі. Варто зазначити, що Чин Найсвятішого Ізбавителя видав зі своїх рядів видатних світочів українського народу, зокрема Ісповідників віри владик Миколая Чернецького та Василя Величковського.

Отже, бачимо, що митрополит Андрей через реформу монашества старався відновити ідентичність київської церковної спадщини. Також він горів бажанням утілити історичну місію УГКЦ – єднання Сходу та Заходу. Це передбачало відновлення східних традицій і водночас збереження єдності з Римським Апостольським престолом.

Роман КОВІВЧАК, Митрополит Андрей Шептицький - патрон українського монашества // СЛОВО №1 (85), березень-травень 2021